

Tiltaksplan for Oslofjorden - hvordan går det?

Innlegg på årsmøte
i Oslofjordens friluftsråd
4. april 2024

Jon Lasse Bratli
Fagdirektør Miljødirektoratet

STORTINGET

Vedtak 575

Stortinget ber regjeringen oppnå god miljø- og biologiske mangfold

nr. 150 / 2019

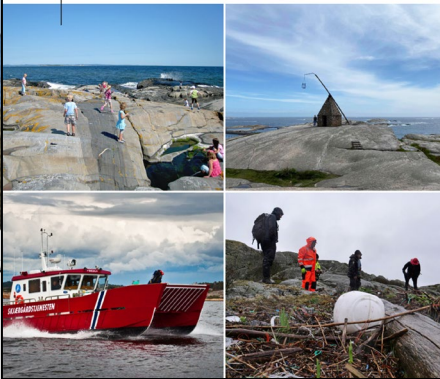
Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden

Ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

Klima- og miljødepartementet

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

Hurdalsplattformen

FOR EN REGJERING UTGÅTT FRA ARBEIDERPARTIET OG SENTERPARTIET

2021-2025

63+19 tiltak fordelt på 7 innsatsområder

Miljødirektoratets rolle

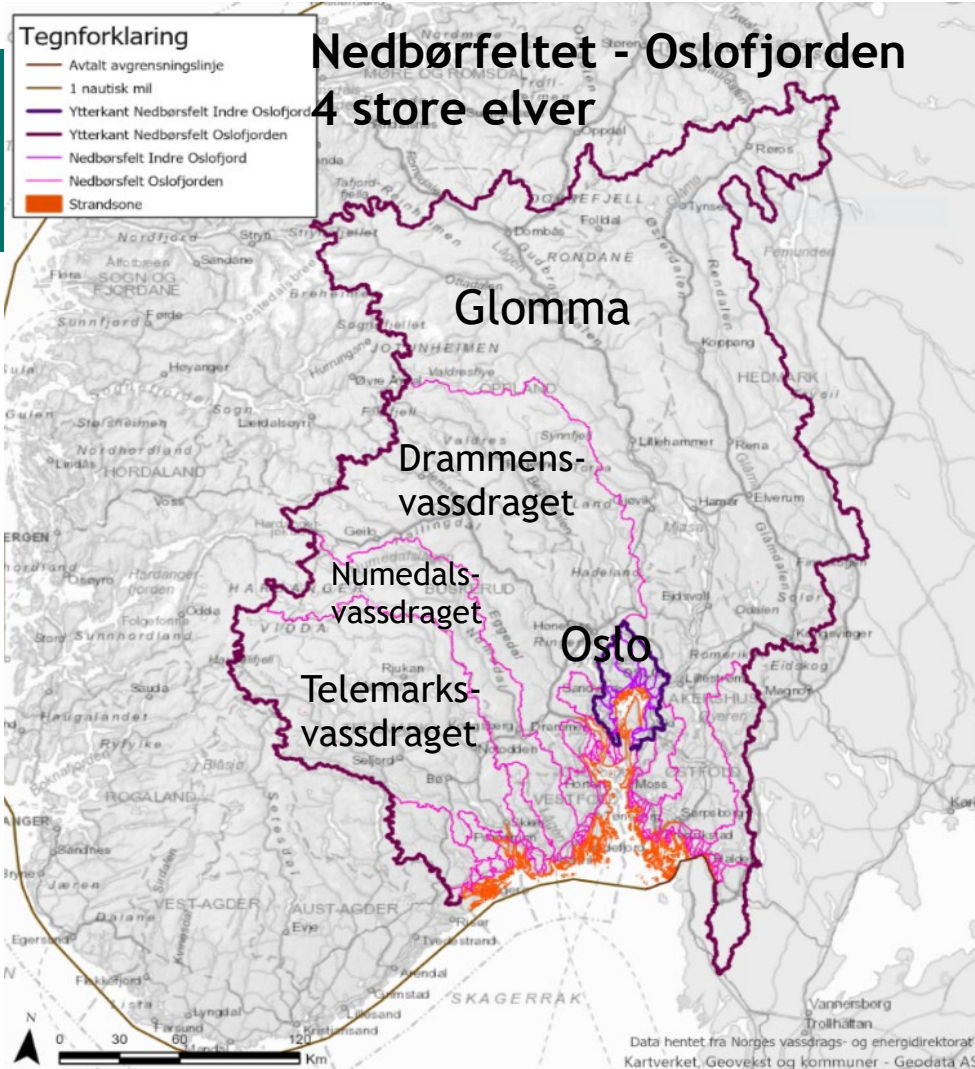
1. Sekretariat for Oslofjordrådet (Mdir og SF)

- Ansvar for årlig statusrapportering
 - Progresjon/gjennomføring av tiltak, vurderinger og analyser
- Koordinere alle sektorer og kommuner
 - Pådriver ovenfor direktorater og kommuner
 - KLD koordinerer internt, og mot andre departement

2. Hovedansvar for 23 tiltak og delansvarlig for enda fler

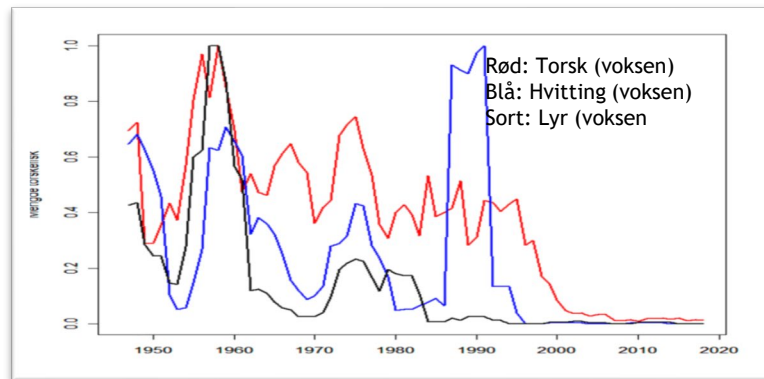
Fakta

- 63+19 tiltak i planen
- Flere tiltak overlapper med vannforvaltningsplanene
- 23 hovedansvarlige etater /sektorer - bakerst i planen
- 118 kommuner i nedbørfeltet
- 26 kystkommuner
- Over 50 % av Norges befolkning bor i nedbør-feltet

Hva er problemene i fjorden?

- Historisk lav mengde torskefisk
- «Lurv» (ettårige trådalger) tar over ålegrasenger, tang- og tareskoger
- Lave oksygenivå i bunnvannet, også i åpne deler av fjorden (Breiangeren)
- 2/3 del av strandsonen er nedbygd og privatisert, utfyllinger i gruntvannsområder
- Sjømatadvarsler pga. høyt miljøgiftinnhold i indre- og ytre fjord

Illustrasjon: Havforskningsinstituttet

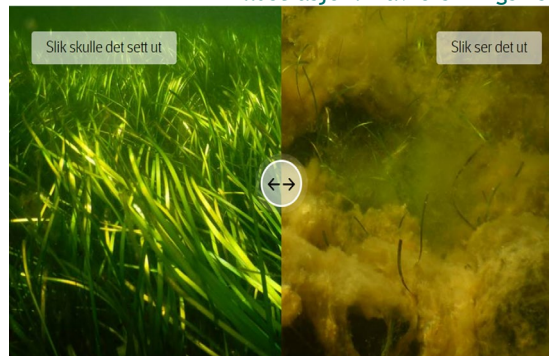

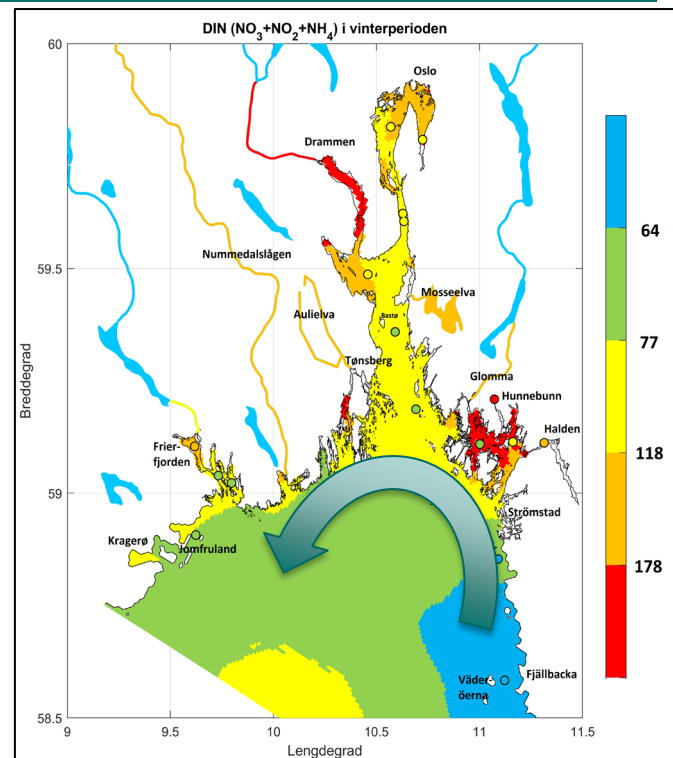
Foto: Niva (kollasj av NRK)

Foto: VG

Nitrogen i Oslofjorden (rapport NIVA/HI 2021)

- Klare **overkonsentrasjoner** av nitrogen, tilførsler **sjudoblet** fra førindustriell tid
- Tilførslene til fjorden kommer fra **egne aktiviteter**, særlig jordbruk og avløp
- For det mest skadelige av nitrogenet (biotilgjengelige)
 - 43 % fra jordbruk
 - 34 % fra avløp (renseanlegg)
 - 14 % fra bakgrunnsavrenning
- Mange problemområder, men må se på hele Ytre Oslofjord som **én resipient**

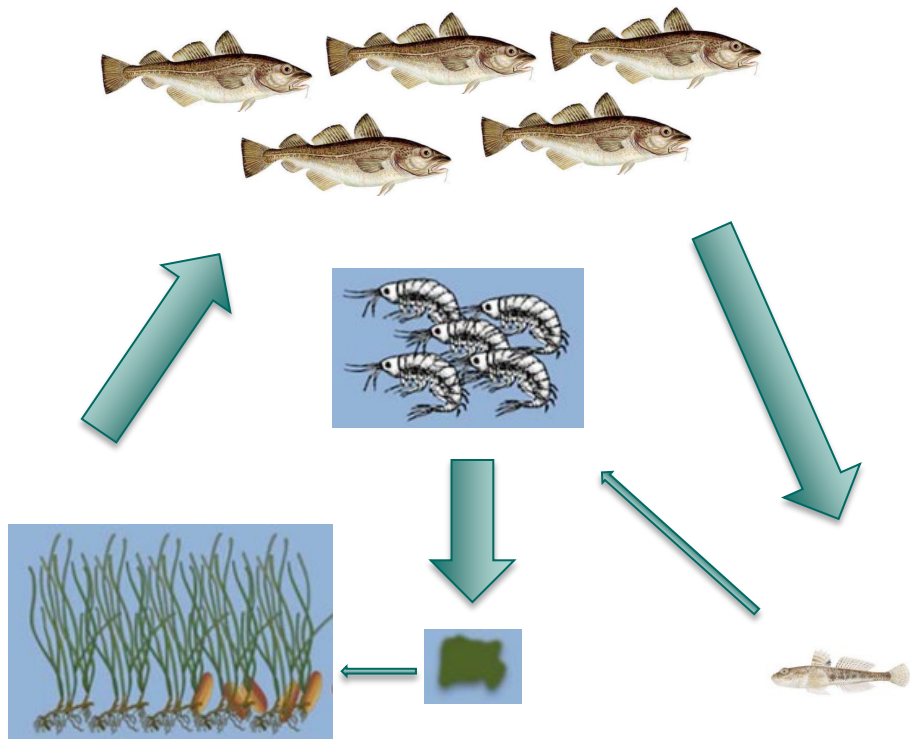

Illustrasjon: NIVA

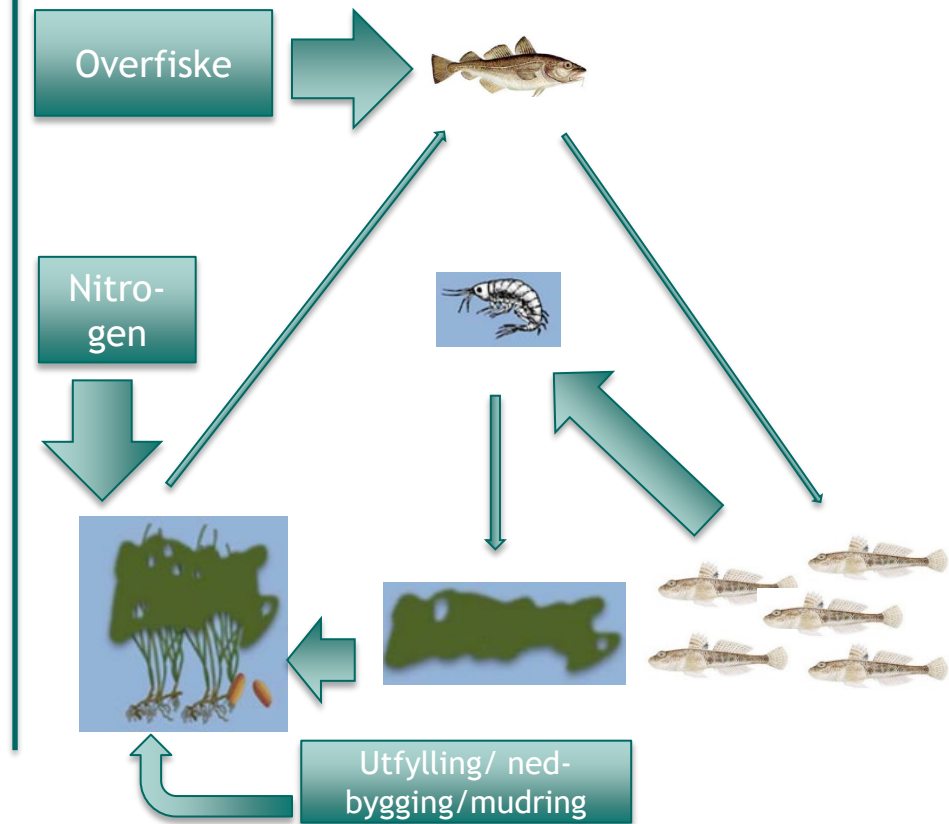
NB: Basert på svenske kriterier

Økologiske domino-effekter (omarbeidet fra Moksnes et al. 2008 og Infantes et al. 2016)

Fungerende økosystem

Økosystem i ubalanse

Hva skjer ?

- 2. statusrapport lagt frem for Oslofjordrådet 7. november 2024
- Tydelige signaler fra Mdir. da vi presenterte statusrapporten
 - Fiskeriforvaltning
 - Areal og strandsone
- Statsråden sendt eget brev til alle kommunene, prioritere å følge opp deres ansvar i hht. Oslofjordplanen
- Brev fra sekretariatet om tiltakskort (frist 1. mai) og info om kommende rapportering
- I løpet av 2024: ny tilstandsrapport med påvirkninger, rapport om fysiske endringer i strandsonen, friluftslivsundersøkelse, TEOTIL og ny modell for Oslofjorden - hvor mye må reduseres av utslipp for å få god tilstand

Status avløp

- Rapporteringen viser at det har vært gjennomført mange møter i 2022/23
 - Bedre forståelse for nødvendighet av strengere renskrav
 - Kravstilling og planlegging tar lengre tid
- 2024: Statsforvalterne i gang med å pålegge N-rensing
 - SFVT:10 største anleggene har nå fått varsel om pålegg
- Tilskuddsordning: 32 millioner kroner i tilskudd til nitrogenfjerning fra avløpsrenseanlegg tildelt 43 kommuner (18. mars)

43 oslofjordkommunar får støtte til å fjerne nitrogen

Miljødirektoratet deler ut 32 millionar kroner i tilskot til nitrogenfjerning frå avløpsrenseanlegg i Oslofjordens nedbørfelt.

Publisert 18.03.2024

Den økologiske tilstanden i Oslofjorden er under sterk press. Ei av hovudårsakene er forureining frå landbruk, avløp og industri, med for stor tilførsel av næringsstoffa nitrogen og fosfor og ulike miljøgifter. [Foto: Bård Bredeesen, Naturarkivet]

– Miljøtilstanden i Oslofjorden er alvorleg, men vi veit også at det er mogleg å snu den negative utviklinga med konkrete tiltak. 20 prosjekt får no støtte til å komme i gang med nødvendig planlegging og oppgraderingar for å leggje til rette for nitrogenreinsing. Dette vil bidra til at vi kjem raskare i gang med den avløpshandteringa Oslofjorden treng, seier klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen.

Reduserer nitrogen frå avløpsrenseanlegg

Stortinget har i statsbudsjettet i år løyvd 32 millionar kroner til ei tilskotsordning for å redusere utslapp av nitrogen frå kommunalt avløpsvatn.

Status jordbruk

- God oversikt over områder i med eutrofiutfordringer i nedbørfeltet til Oslofjorden
- Regionale miljøkrav i jordbruket
 - Vedtatt i Oslo og Viken (høsten 2023), høring Buskerud (høsten 2024)
 - Under utarbeidelse i Innlandet og i Vestfold og Telemark (fra 2025)
- Revidert gjødselregelverk på høring
- Stor økning i tilskuddsmidler (SMIL og RMP) - 150 mill. kr RMP i 2022/23

NORSK LOVTIDEND
Avd. II Regionale og lokale forskrifter mv.
Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Kunngjort 14. desember 2022 kl. 14.55 PDF: [2022-12-14-1455](#)

06.12.2022 nr. 2182

Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Oslo og Viken
Hjemmelt: Fastsett av Statsforvalteren i Oslo og Viken 6. desember 2022 med hjemmel i lov 1. (jordbruks) § 11 og delegasjonsvedtak 21. desember 2020 nr. 3048.

§ 1. Formål og virkeområde
Formålet med denne forskriften er å sikre miljøførvilig drift av jordbruksarealer og driftsformer med erosjonsfare, eller som disponerer dit det er utfordring i Oslo og Viken fylker. Arealene er definert i kart gitt som vedlegg til denne forskriften.

§ 2. Definisjoner
I denne forskriften menes med:
a. *Flomutsatte arealer*: Arealer som oversvømmes jevnlige, minst en gang per år, i forbindelse med vassdragene.
b. *Vassdrag*: Fjord, innsjø, vann, dam, tjern, elv, foss, bekk med og uten løst løst eller areal i stubb med minst 20 meters bredde (i tidsrommet etter innbøst).
c. *Bufferzone*: Vartig vegetasjon langs vassdrag (eng i omlop, busker eller trær) eller areal i stubb med minst 20 meters bredde (i tidsrommet etter innbøst).
d. *Erosjonsutsatte drøgt*: Føreskninger på fulldyrket mark der overflateværet dersom arealene ikke har tilstrekkelig erosjonsbeskyttelse.
e. *Lett kusharving*: Harving som ikke er dypere enn 10 cm. Reti etter harvet planterester i overflaten.
f. *Direktesåing*: Såing uten forstyrrelser av jorda mellom såradene.

For en rettelse se notiser i den elektroniske versjonen: <https://lovdata.no/l/1/53>

DET KONGELIGE LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

ifølge liste

Deres ref: 24-080-1 Vår ref: 24-080-1 Dato: 20. mars 2024

Revidert gjødselregelverk – høring av forslag til ny gjødselbruksforskrift

Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet sender det følgende forslag til ny forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. (gjødselbruksforskriften) på høring.

Gjøldende forskrift av 4. juli 2003 nr 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav regulerer tilvirkning, lagring og bruk av gjødsel. Departementene foreslår at gjøldende forskrift blir erstatet av to nye forskrifter, hhv.:

- forskrift om lagring og bruk av gjødsel (gjødselbruksforskriften), og
- forskrift om produksjon, omsetning og import av gjødselvarer av organisk opphav og visse uorganiske gjødselvarer (gjødselvarerforskriften).

Forslag til ny gjødselvarerforskrift er gjenstand for en egen høring i regi av Mattilsynet, se <https://www.mattilsynet.no/hoeringer>.

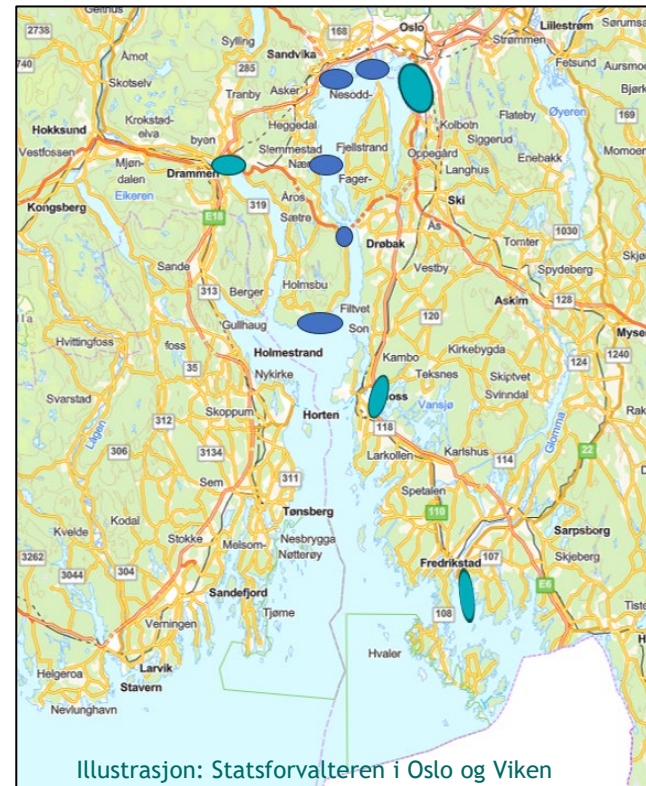
Dette høringsbrevet gjelder ny gjødselbruksforskrift. Forslaget er nærmere beskrevet i høringsnotatet, og der følger også utkast til ny forskrift. Det er foreslått at gjødselbruksforskriften også tar inn bestemmelser om gjødslingsplanlegging og at forskrift av 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging oppheves.

Adresseliste for høringen følger vedlagt. Vi understreker at høringen er åpen og at enhver som ønsker det kan gi høringsvar i saken. Vi oppfordrer høringsinstansene til å videreføre høringen til ev. andre interesserte.

Postadresse: Postboks 8007 Dep 0203 Oslo postveit@lnd.dep.no
Kontoradresse: Treteigens 9 22 24 50 80 Cng 072 417 874
"Telefax": 22 24 50 80 Cng 072 417 874
Avdeling: Landbruksoppsett avdeling
Salgsbehandler: Jon Magner Haugen 917 40 988

Status strandsone og friluftsliv - naturmangfold

- Tydelige formuleringer i planen når det gjelder inngrep/tiltak i bløtbunnsområder og andre naturforekomster i sjø (T24, T25)
 - «Unngå inngrep», «sikre naturforekomster»
- Rapporteringen viser at:
 - 25 % av kystkommunene ikke har rutiner for å sikre dette
 - 80 % av kystkommunene ikke har oversikt over antall inngrep som går ut over marine naturtyper (beite- og oppvekstområder)
- Behov for å skjerpe praksis!

Forts. status strandsone og friluftsliv - arealplan

- Tydelige formuleringer i planen angående praktiseringen av byggeforbudet i strandsonen (T40, T59)
 - «følge nasjonale forventinger», «sikre streng praktisering»
- Rapporteringen viser at det fortsatt gis mange dispensasjoner, stort spenn mellom kommunene
- Behov for innstramming når det gjelder byggeforbud i strandsonen (T40, T59)
- Behov for strengere nasjonale føringer - disp. bestemmelsen §19.2, og etterlevelse av Statlige planretningslinjer (SPR)

Status fiskeriforvaltning

- Regulering av trålingsaktivitet ikke gjennomført (T21)
 - Behov for å utrede utfasing av trålingsaktivitet i Hvaler og Færder nasjonalpark, og Indre fjord - i første omgang
- Kontroll og oppsyn med forbud mot torskefiske (T23)
 - Vanskelig å kontrollere fritidsfiske
 - Dispensasjoner for yrkesfiskere bør trekkes
- Tildelingsbrev 2024 - Oppdrag sammen med Fdir:
 - Faglige råd om nye tiltak innen fiskeri i Oslofjorden for å bygge opp fiskebestandene, og et velfungerende økosystem
 - Både yrkesfiske og fritidsfiske
 - Frist 1. juni 2024

VMS -data fra trålfartøy >15 m
2011-2019 kilde: Fiskeridirektoratet

Konklusjoner

Hvordan går det - egentlig

- Oslofjorden er i en dårlig tilstand med ubalanse i økosystemet
 - Det er mulig å snu trenden og å nå miljømålene
 - Men det vil ta tid, kreve politisk vilje og ha betydelige kostnader
- Samtidige og effektive tiltak nødvendig
 - Redusere næringstilførsler fra avløp og jordbruk
 - Gjenoppbygge rovfiskbestandene, nullfiskeområder, redusere bunntråling
 - Unngå ytterligere nedbygging av både strandsone og gruntvannsområder, viktige beite- og oppvekstområder
- Det går for seint for å nå målene innen 2026

Tabell 3: Oppsummering av nøkkeltiltak med antatt tidligst gjennomføring, og effekt i Oslofjorden etter gjennomføring (evt. forsinket effekt)

Nøkkeltiltak	Antatt gjennomføring (tidligst)	Vurdering av effekt i Oslofjorden	Vurdering av fremdrift	Flaskehals/kommentar
Etablere nye avløpsanlegg med nitrogenfjerning (T1, T7)	Fra 2026	Rask effekt	😞	Kravstilling og planlegging/ Kostnadskrevende
Redusere mengden overvann og overløp, og oppgradere ledningsnett (T2, T3, T4)	Før og etter 2026	Rask effekt	😞	Kostnadskrevende
Iverksette miljøkrav i regionale forskrifter etter jordlova (T8)	Fra 2024	Relativt rask effekt	😬	
Forvalte tilskuddsmidler slik at avrenning fra jordbruksarealer til vann reduseres (RMP og SMIL) (T9)	Fra 2022	Rask effekt	😊	
Håndheve krav om vegetasjonsbelte langs vassdrag, samt øke tilsyn med opprettholdelse av vegetasjonsbeltene (T12, T13, T14)	Fra 2024	Rask effekt	😞	Politisk beslutning (flytte myndighet)
Revidere gjødselvareforskriften (T10)	Fra 2024	Forsinket effekt	😞	Politisk beslutning
Vurdere nærmere regulering av eksisterende trålingsaktivitet i Oslofjorden (T21)	Fra 2025	Forsinket effekt	😞	Politisk beslutning
Sikre viktige naturforekomster i sjø (T24, T25)	Fra 2024	Rask effekt	😞	Politisk beslutning
Strengere praktisering av byggeforbud i strandsonen (T59)	Fra 2024	Rask effekt	😞	Politisk beslutning
Etablere kystsonenettverk og juridisk bistand til kommunene (T37, T41)	Fra 2022	Rask effekt	😊	

SF-K

Se vedlagt adresseliste

SF-K

SF

Deres ref

Vår ref
23/2456-

Dato
15. desember 2023

SF/K

NVE → SF
K

LMD/KLD

NFD

K

K

Dep-FK

Kommunenes ansvar for oppfølging av tiltakene i helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord

Den 7. november hadde jeg som klima- og miljøminister gleden av å lede mitt første møte i Oslofjordrådet. Som flere var inne på i møtet, har vi alle et viktig ansvar for å få gjennomført tiltakene som skal til for å snu utviklingen i fjorden. Fra statens side skal vi eksempelvis ta ansvar for å få på plass nytt gjødselregelverk. Som oppfølging av møtet sender jeg med dette brevet en oppfordring til alle kommuner i Oslofjordens nedbørsfelt til å gjøre sin del av jobben. Målet er at vi i fellesskap styrker arbeidet med tiltak for fjorden slik at vi sammen kan bedre fjordens tilstand og sikre at vi kan få en ren og rik Oslofjord til glede både for nålevende og fremtidige generasjoner.

Jeg oppfordrer alle kommuner i Oslofjordens nedbørsfelt til å:

- Legge opp til en politisk behandling av tiltakene i kommunen, og jobbe aktivt med å raskt gjennomføre de tiltakene i Oslofjordplanen som kommunen har ansvaret for.
- Jobbe systematisk med miljøtiltak knyttet særlig til utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse, kantsoner langs vassdrag og tiltak som sikrer vannmiljøet gjennom god arealplanlegging.
- Starte planleggingen nå for å få på plass nitrogenfjerning fra avløpsvann. Se til gode eksempler på interkommunalt samarbeid.
- Sikre en strengere praktisering av byggeforbudet i strandsonen, og jobbe med å fjerne ulovlige stengsler som hindrer allmennhetens tilgang til strandsonen.
- Etablere rutiner for å sikre viktige naturforekomster i sjø, samt få oversikt over antall inngrep som går utover marine naturtyper.

www.miljodirektoratet.no